Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування
Коростенського районного управління поліції
Головного управління Національної поліції у
Житомирській області
29.04.2026

м. Київ, 2026

І. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 29.04.2026 здійснено відвідування Коростенського районного управління поліції Головного управління Національної поліції у Житомирській області (далі – РУП) групою НПМ у складі:

Григоров Михайло Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об’єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Милостний Олексій Вікторович, представник громадської організації;

Беспальчук Тетяна Миколаївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Начальник РУП: Гаращенко Дмитро Васильович.

РУП розташоване за адресами: вул. Шевченка, буд. 46 (будівля РУП № 1) та вул. Грушевського, буд. 5 (будівля РУП № 2), м. Коростень, Житомирська обл. (фото 1, 2, 12, 13).

Станом на 29.04.2026 загальна кількість затриманих – 19 осіб, з яких 16 осіб затриманих в порядку статті 208 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), 3 особи – на підставі ухвали слідчого судді/ суду.

Серед позитивних напрямів удосконалення діяльності РУП слід відзначити впровадження моделі зразкового поліцейського офісу у форматі «Front-office», що забезпечує зручність та відкритість у взаємодії з громадянами, а також функціонування інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» – інструмента, призначеного для забезпечення належного процесу перебування осіб у місцях несвободи та дотримання їхніх прав.

Робота з громадянами та особами, доставленими або затриманими, здійснюється на належному рівні, з дотриманням вимог чинного законодавства та міжнародних стандартів у сфері прав людини.

Також слід зазначити, що у разі виявлення особами, відповідальними за перебування та забезпечення дотримання прав затриманих РУП, а також у разі надходження скарг затриманих осіб щодо можливих неправомірних дій працівників поліції, зокрема фактів застосування фізичного насильства (побиття) під час затримання тощо, відповідна інформація скеровується до територіального управління Державного бюро розслідувань для проведення ретельної та об’єктивної перевірки з метою надання правової оцінки діям працівників поліції.

Така процедура спрямована на забезпечення об’єктивності та неупередженості у розслідуванні випадків можливого порушення прав громадян з боку працівників правоохоронних органів.

У будівлі РУП № 1 облаштовано кімнату для затриманих (далі – КЗ), кімнати для проведення слідчих (процесуальних) дій, кімнату для конфіденційного побачення затриманого із захисником тощо. У будівлі РУП № 2 облаштовано КЗ.

Такі приміщення передбачені для належного режиму перебування та процесуального забезпечення прав затриманих осіб та відповідають вимогам національного законодавства та міжнародних стандартів.

У РУП функціонує система відеоспостереження, зокрема у кімнаті для затриманих, кімнатах для проведення слідчих дій, кімнаті для проведення конфіденційної зустрічі з адвокатом. Термін зберігання записів з камер відео спостереження неменше 30 діб, що відповідає вимогам Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026.

Окрім того, що відповідно до вимог абзацу другого частини першої статті 6, частини другої статті 12 Закону України «Про захист персональних даних», у відділені поліції наявні попереджувальні знаки щодо здійснення відеоспостереження при вході до відповідних зон РУП.

Службові особи РУП інформують про затримання особи центру з надання безоплатної правничої допомоги, фіксуючи час повідомлення та дані посадової особи, яка його отримала, у відповідному журналі.

У посадових інструкціях працівників РУП передбачено положення про заборону катувань відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

У РУП № 1 облаштовано захисну споруду цивільного захисту, яка забезпечує можливість захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Водночас у РУП № 2 наявне приміщення, в якому проводяться ремонтні роботи з метою подальшого облаштування його як захисної споруди цивільного захисту.

У будівлі РУП № 2 забезпечено доступність приміщень загального користування для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. При розміщенні приміщень по висоті будівлі передбачено відповідний засіб переміщення, зокрема пандус, що забезпечує безперешкодний доступ до будівлі.

Також у будівлі РУП № 2 обладнано санітарно-гігієнічні приміщення передбачені з урахуванням потреб осіб з інвалідністю.

Слід зазначити, що будівля РУП № 1 на даний час не введена в повноцінну експлуатацію, оскільки завершення необхідних робіт та забезпечення належного

функціонування окремих приміщень у повному обсязі потребує додаткового фінансування та матеріально-технічного забезпечення.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування РУП здійснено 23.09.2025. За результатами відвідування виявлені наступні порушення прав людини:

не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню;

на професійну правничу допомогу;

на охорону здоров'я;

осіб з інвалідністю;

на життя;

осіб з інвалідністю та інші порушення.

Слід зазначити, що переважну більшість раніше наданих рекомендацій виконано, водночас окремі порушення станом на дату відвідування залишаються неусунутими.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Упродовж 2025-2026 років до РУП надходили повідомлення громадян про можливі неправомірні дії працівників поліції, у тому числі 55 повідомлень про нанесення тілесних ушкоджень.

У порушення вимог частини 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» виявлено недоліки у діяльності РУП щодо порядку реагування та розгляду повідомлень про можливі кримінальні правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих) вчинені працівниками поліції, без своєчасного та невідкладного інформування територіального управління Державного бюро розслідувань (далі – ТУ ДБР), а також відповідної реєстрації таких відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

Так, зокрема 25.01.2026 до РУП надійшло повідомлення, зареєстроване в Єдиному обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (далі – ЄО) за № 1210 щодо нанесення працівниками поліції тілесних ушкоджень заявнику.

Повідомлення аналогічного характеру надходили та зареєстровані в ЄО 03.02.2026 за № 1764, 14.02.2026 за № 3412 та інші.

За результатами розгляду вказаних повідомлень відомості про вчинення кримінальних правопорушень в ЄРДР не вносились, повідомлення до органів ТУ ДБР не надсилалися.

Такий підхід, за якого дії працівників поліції оцінюються самими працівниками поліції, не може вважатися об'єктивним та суперечить вимогам кримінального процесуального законодавства.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Європейський комітет) наголошує, що довіра до заборони катувань та жорстокого поводження підривається, коли посадовці, відповідальні за такі дії, уникають покарання. Відсутність швидкої, ефективної реакції на повідомлення про жорстоке поводження створює умови для безкарності та ставить під загрозу правозахисні принципи, підриває основи демократичного суспільства, оскільки відповідальні за розслідування та контроль особи ризикують стати співучасниками цих порушень.

Європейський комітет вважає, що навіть за відсутності формальної скарги органи влади мають бути зобов'язані за законом негайно відкривати кримінальні провадження та здійснювати їх розслідування при надходженні достовірної інформації про неналежне поводження. Для посилення відповідальності слід встановити обов'язок посадовців (поліцейських, керівництва в'язниць тощо) своєчасно повідомляти відповідні органи про такі випадки.

Крім того, Європейський комітет зазначає, що дисциплінарне розслідування є додатковим засобом проти жорстокого поводження і може здійснюватися паралельно до процедури кримінального розслідування. Дисциплінарна провинність кожного відповідного службовця має бути об'єктом систематичного контролю, незалежно від того, чи правопорушення, про яке йдеться, було визнане кримінальним злочином (CPT/Inf(2004)28-part) п. 37).

Серед позитивних зобов'язань України за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод є, зокрема, розслідування усіх фактів неналежного поводження. При цьому до критеріїв ефективності розслідування зараховують: незалежність та неупередженість, ретельність, невідкладність, компетентність, залучення потерпілих та громадський контроль.

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) вважає, що розслідування заяв про катування, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання має бути ретельним, а це означає, що органи влади повинні завжди серйозно намагатися з'ясувати, що сталося, і не повинні покладатися на поспішні чи необґрунтовані висновки, щоб закрити розслідування, або використовувати їх як основу для своїх рішень (*El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia) § 183*).

2. У ході відвідування групою НПМ зафіксовано порушення вимог підпункту 5 пункту 1 розділу VII Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція) та вимог правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць).

Зокрема, у КЗ, розміщеної у будівлі РУП № 2, встановлено засоби відеонагляду, спрямовані на санітарну зону, у зв'язку із чим відеонагляд здійснюється з порушенням права утримуваних осіб на приватність.

Окрім того, у зазначеній КЗ перегородка, якою відокремлено санітарний вузол, не обладнана дверцятами. За таких умов не забезпечується належний рівень приватності (унеможливлює усамітнення утримуваних осіб), оскільки працівники поліції РУП мають можливість спостерігати за затриманими особами у зоні санітарного вузла.

Такі умови не забезпечують можливості усамітнення утримуваних осіб та свідчать про порушення їх права на приватність (фото 16).

Європейський комітет у своїй Доповіді Уряду України щодо проведеного візиту в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року (CPT/Inf (2024) 20) зазначав, що єдине питання, яке викликає реальне занепокоєння, полягає в тому, що, як і раніше, туалети в камерах для осіб, які тримаються разом, у всіх поліцейських установах (включаючи ті, що були нещодавно відремонтовані) лише частково розділені перегородками.

Зазначені факти потребують негайного виправлення, оскільки можуть виступати приводом до подання заяв проти України до ЄСПЛ з подальшим призначенням виплат значної суми коштів, як компенсації за моральну шкоду.

3. У будівлі РУП № 1 порушуються вимоги підпункту 4 пункту 1 розділу VII Інструкції та пункту 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями (Правила Нельсона Мандели) та пункту 18.2 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R(2006) 2 Комітету Міністрів держав – членів Ради Європи), оскільки конструкція вікон КЗ не дозволяє утримуваним особам самостійно відкривати кватирки для провітрювання (фото 6).

Порушення аналогічного характеру також зафіксовано у будівлі РУП № 2, де конструкція вікон КЗ не дозволяє утримуваним особам самостійно відкривати кватирки для провітрювання (фото 6, 15).

Окрім того, групою НПМ зафіксовано, що у КЗ, розміщеної у будівлі РУП № 2, система примусової вентиляції перебуває у неналежному технічному стані, у зв'язку з чим її включення можливе лише після неодноразових спроб увімкнення.

У своїй Одинадцятій Загальній доповіді [CPT/Inf (2001) 16] Європейський комітет наголошує, що заходи безпеки щодо окремих категорій утримуваних осіб є допустимими, проте вони не повинні позбавляти таких осіб доступу до свіжого повітря та природного освітлення.

Світло і повітря є базовими фізіологічними потребами людини, а отже – невід'ємними правами кожного, хто тримається під вартою. Відсутність доступу до сонячного світла та свіжого повітря створює умови, сприятливі для розвитку і поширення інфекційних захворювань, зокрема туберкульозу.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

4. Пунктом 14 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації,

небезпечній для їхнього життя чи здоров’я.

У порушення вимог частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов’язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, не всі працівники поліції РУП пройшли підготовку щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги та отримали відповідне посвідчення.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (Конвенція про права осіб з інвалідністю, стаття 21 Конституції України).

5. У порушення вимог пункту 6.1.8 Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327, у будівлі РУП № 2, де розміщено КЗ, не забезпечено належний рівень безбар’єрності, що ускладнює фізичний доступ та пересування об’єктом для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Зокрема, не передбачено пандус або інші пристрої для переміщення відповідної категорії осіб.

Інші порушення.

6. При вивченні протоколів про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в окремих випадках, зафіксовано порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення вимог статті 104 КПК України службові особи РУП у протоколах про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, у поодиноких випадках, не зазначають місце фактичного затримання або місце складання протоколу.

Зокрема така інформація відсутня у протоколі про затримання К. (не зазначено місце складання протоколу та місце фактичного затримання), О. (не зазначено місце фактичного затримання), М. (не зазначено місце фактичного затримання) та в інших.

Кримінальне процесуальне законодавство України чітко регламентує дії уповноважених службових осіб, які здійснюють затримання. Хід і результати проведення процесуальної дії мають фіксуватись у протоколі.

7. Всупереч вимог пункту 20 розділу VI Інструкції, у журналі інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим, відсутні записи про проведення конфіденційних побачень затриманих із захисниками із зазначенням часу початку таких побачень та їх закінчення (фото 17).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головному управлінню Національної поліції у Житомирській області забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування РУП.

Коростенському районному управлінню поліції Головного управління Національної поліції у Житомирській області:

1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності РУП та розробити відповідний план заходів щодо їх усунення та недопущення у подальшому.
2. Забезпечити внесення до ЄРДР відомостей про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності Державного бюро розслідувань, та невідкладне інформування ТУ ДБР відповідно до частини 4 статті 216 КПК України.
3. Забезпечити дотримання працівниками РУП вимог статті 104 КПК України.
4. Забезпечити проходження підготовки працівників поліції, які зобов'язані надавати медичну допомогу з отриманням відповідного посвідчення про володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.
5. Забезпечити доступність будівлі РУП № 2 для потреб маломобільних груп населення.
6. Вжити заходів щодо забезпечення доступу до свіжого повітря у КЗ.
7. Забезпечити дотримання у КЗ права на приватність, належне функціонування системи вентиляції та можливість самостійного провітрювання затриманими особами приміщення КЗ.
8. Забезпечити доступність приміщень РУП для потреб маломобільних груп населення.
9. Забезпечити належне ведення журналу інформування центрів з надання безоплатної правничої допомоги затриманим.

Додатки:

1. Фотознімки, отримані за результатами відвідування РУП на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ,
головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини **Михайло ГРИГОРОВ**

Фотознімки, отримані за результатами відвідування РУП

будівля РУП № 1

Фото 1

Фото 2

Фото 3

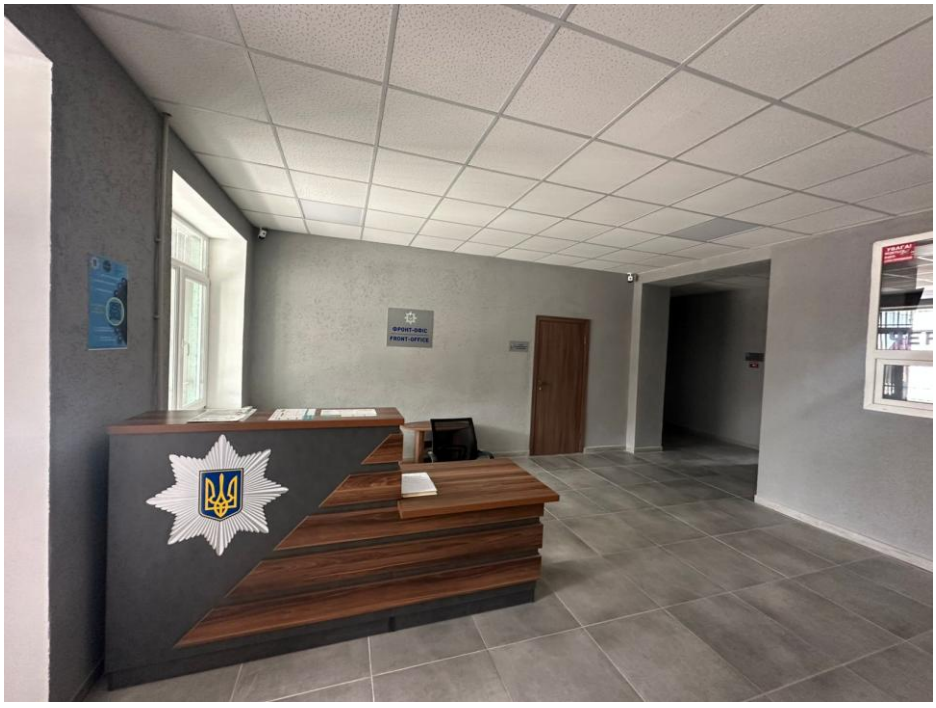

Фото 4

Фото 5

Фото 6

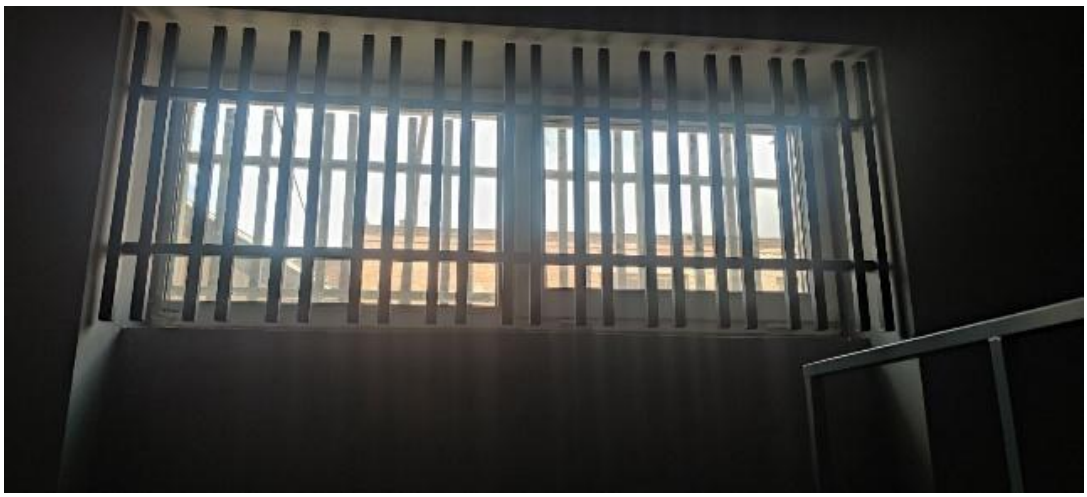

Фото 7

Фото 8

Фото 9

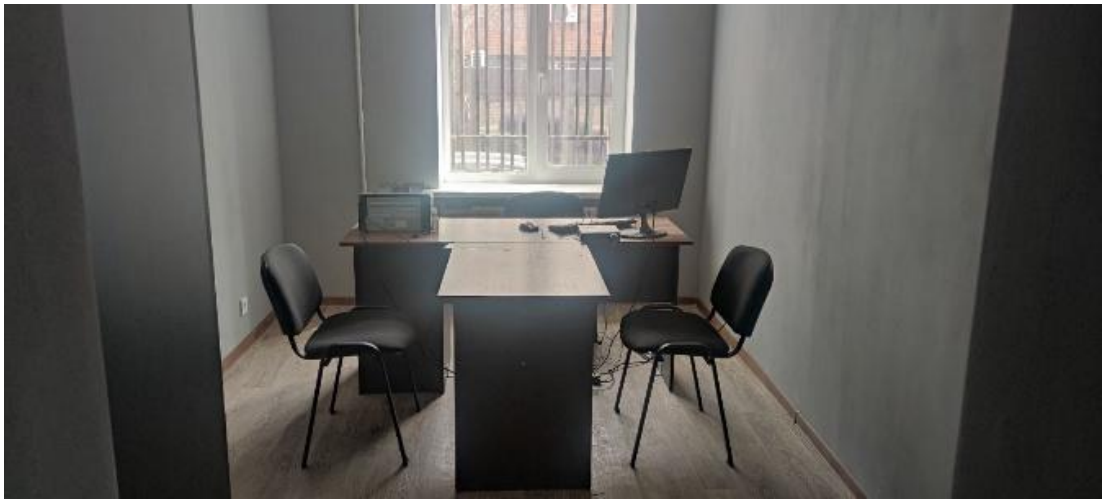

Фото 10

Фото 11

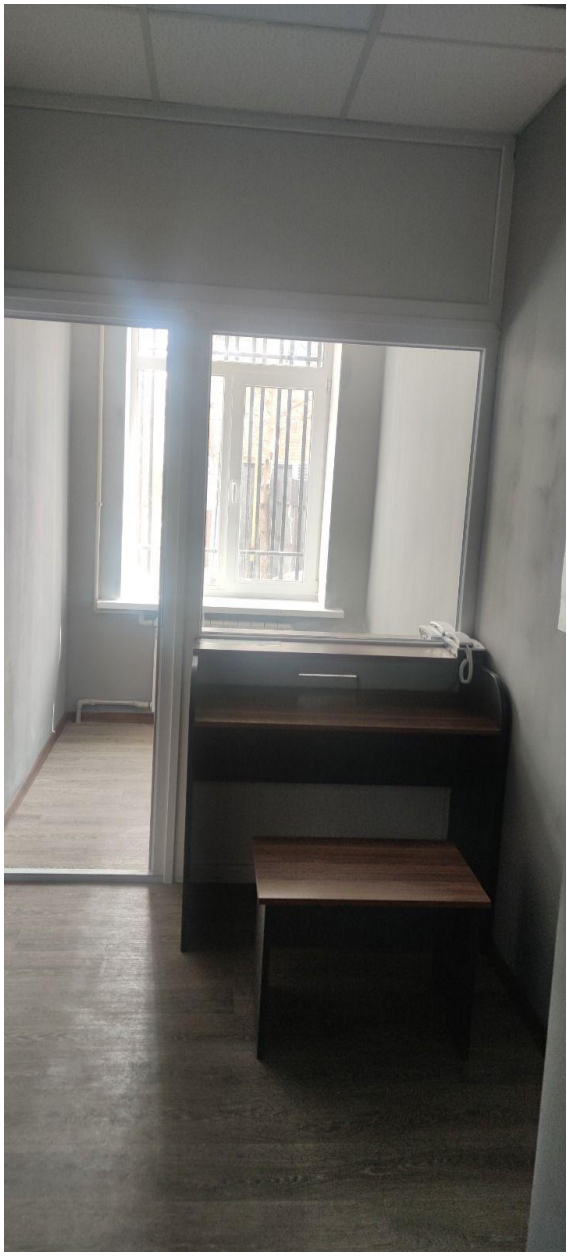

будівля РУП № 2

Фото 12

Фото 13

Фото 14

Фото 15

Фото 16

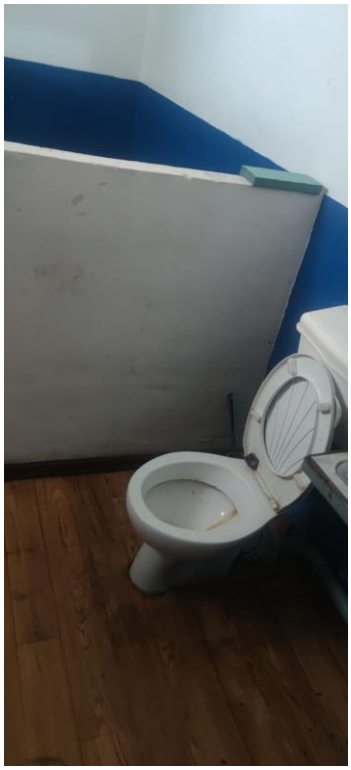

Фото 17

Фото 18

Фото 19

Фото 20
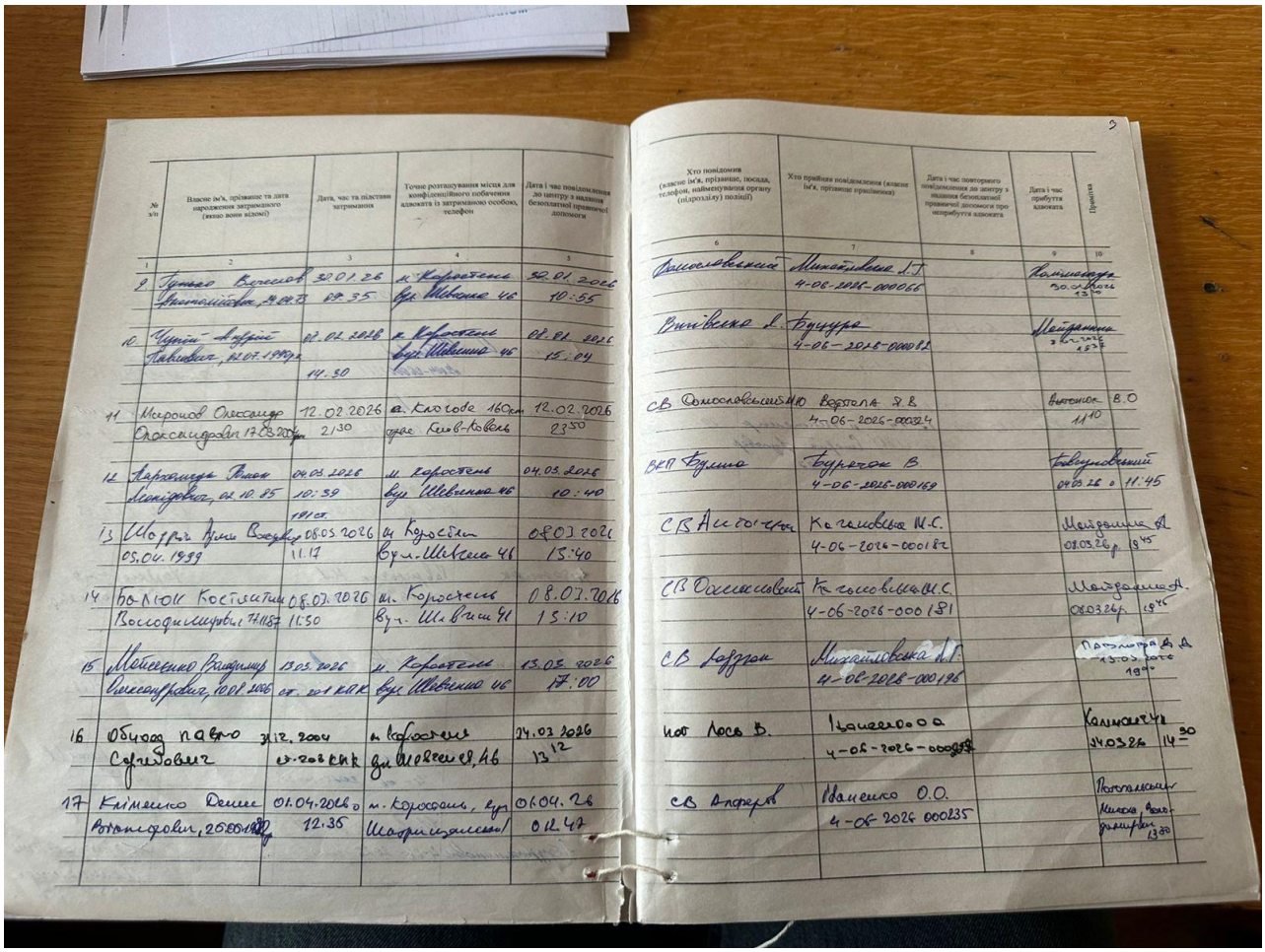
Фото 21